

нищи, вървят много сръдни и дребни търговски мелници, че дори и нѣкой по-добре заредени небетчийски мелници. Не на гърба на българския производител или потребител, а на крилетъ на собствената си предприемчивост въ чужбина, мелничарството доби у насъ следъ войнитъ единъ небивалъ подемъ. Това създаде едно увлечение въ строежа на все повече и повече нови мелници и въ модернизирание на съществуващитъ. Паралелно съ този процесъ се затвърди у насъ и машинно-строителната мелничарска индустрия въ лицето на три голѣми индустриални предприятия въ Русе и Плъвенъ и на множество други дребни полу-индустриални и занаятчийски такива. Този възходъ продължи до 1929 година, когато тази чисто национална индустрия стигна до върха на своето количествено и, въ голѣма степенъ, качествено развитие, брояща около 2500 мелници съ зърночистилни и брашноотсѣвни инсталации, освенъ шестѣхъ хиляди първобитни воденици — така нареченитъ караджейки. Кръгло 80,000 реални ефективни конски сили сж впрегнати вече въ движение на мелницитъ, отъ които около 70,000 к. сили отиватъ за движението на по-добре зареденитъ 2,500 мелници, а само около 10,000 — за сезонно работящитъ караджейки. Отъ тая обща двигателна сила — 60,000 х. сили се добиватъ отъ термическа и електрическа енергия, а именно: газоженни мотори 25,000, нафтови мотори 29,000, електромотори 4,000 и парни машини 2,000 конски сили. Използувана напълно тази двигателна сила, тя може да смели годишно, при едно нормално оползотворение капацитета на мелницитъ, повече отъ 8 милиона тона хлѣбни и фуражни зърна, т. е. 4 пѣти повече, отколкото сж нуждитъ на страната, или три пѣти повече, отколкото е цѣлото ни зърнено производство.

Това чрезмѣрно развитие на мелничарската индустрия я доведе до положението на най-преситената индустрия въ страната. Тази свръхпреситеностъ, се почувствува най-напредъ презъ 1927 година, когато настъпи едно внезапно ограничение на нашия износъ. Тя се почувствува по единъ съкрушителенъ начинъ презъ 1930 година, когато настъпи катастрофата въ ценитъ на зърненитъ храни, защото мелничарската индустрия е най-тѣсно свързана съ нашето земедѣлие, на което тя е една непосредствена надстройка. За съжаление, мѣрки за смекчаване лошитъ последици отъ свръхпреситеността се предприеха много късно: едва къмъ края на 1935 година, макаръ и мелничарскитъ представители да изтъкнаха още на голѣмата ин-

дустриална конференция презъ 1927 година, че е крайно време вече да се спре количественото развитие на мелничарската индустрия, за да се съсрѣдоточатъ всички усилия върху нейното качествено усъвършенствуване.

Заслугитъ на мелничарската индустрия къмъ народното стопанство сж голѣми. Най-напредъ трѣбва да се подчертае голѣмата културно-стопанска роля, която има небетчийското мелничарство. Благодарение на неговото развитие, днесъ селското население има най-голѣмитъ улеснения въ продоволствието си съ хлѣбъ по обичайния домакински начинъ. То не губи никакъ време за тази цѣль, както това ставаше до 1905 година, и има по-здравословенъ и по-доброкачественъ хлѣбъ. За мелемето на неговитъ храни, въ мелницитъ има всички модерни съоръжения, които му спестяватъ тежкия рѣченъ трудъ въ едновременнитъ първобитни мелници, при смилането на собствената му храна. Мелничниятъ елеваторъ е снелъ вече отъ гърба на селянина тежкитъ чували съ храни, които едно време той трѣбваше да изкачва по нѣколко сжпала, за да ги насипва въ коша на камъка. Зърночистилнитъ машини въ небетчийскитъ мелници освободиха селскитъ домакини отъ тежкия трудъ да превяватъ и отсѣватъ съ рѣчни решета житото, преди да го смелятъ. Модернизираната небетчийска мелница днесъ е едно допълнение, или нѣщо като съставна частъ на селското домакинство. Всички тия ценни услуги, благодарение на голѣмата конкуренция, вследствие свръхпреситеността въ небетчийското мелничарство, се правятъ на селското население срещу едно много умѣрено възнаграждение, докато до 1905 година селянитъ, въ най-работно време странствуваха цѣли седмици да търсятъ воденици и плащаха до 15% и 20% млевно право, за да си смелятъ хранитъ не на брашно, а на нѣщо подобно на ярма. Това е то истинскиятъ културно-стопански напредъкъ, който се извърши благодарение голѣмата предприемчивостъ на мелничаритъ, много отъ които станаха жертва на своитъ предприятия. Тѣзи предприятия, обаче, останаха и принасятъ своята неопценима полза на населението.

Стопанската роля и заслугитъ на търговската и експортна мелничарска индустрия сж сжщо отъ грамадно значение. Съ ежедневнитъ си закупувания на зърно за своитъ материални нужди, тя затвърди вътрешния житенъ пазаръ, като създаде едно непрекъснато и оживено съревнование между мелничари и търговци-житари. Нѣщо повече: отъ 1920 до 1929 година, чрезъ своята ожи-